

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK VE CAM TASARIMI ANASANAT DALI
Yüksek Lisans Uygulama Raporu

**İSTANBUL BÖLGESİ ENDEMİK BİTKİLERİN ARAŞTIRILMASI VE
SERAMİK YÜZEYLERDE RESİMSEL UYGULAMALAR**

Hazırlayan
Beyhan UÇ

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi Ali Temel KÖSELER

İzmir – 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Uygulama Raporu olarak sunduğum, “İstanbul Bölgesi Endemik Bitkilerin Araştırılması ve Seramik Yüzeylerde Resimsel Uygulamalar ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Mayıs 2019

Beyhan Uç

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün / / tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği' nin maddesine göre Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Beyhan UÇ un, “İstanbul Bölgesi Endemik Bitkilerin Araştırılması ve Seramik Yüzeyler de Resimsel Uygulamalar” konulu tezi incelenmiş ve aday / / tarihinde, saat’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oy ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÖZET

İstanbul Bölgesi jeopolitik olarak oldukça önemli bir bölgede yer almaktadır. Bunun yanı sıra iki kıtada da yer alması özelliği taşıyan tek şehirdir. Avrupa ve Asya kıtalarının birleştiği noktadaki İstanbul'un özel bir yeri vardır. Bu sebepten dolayı bitki örtüsü oldukça çeşitlilik arz etmektedir. İstanbul'daki bitkileri incelediğimizde sayıca çok fazla olmasının dışında sadece İstanbul'a ait endemik bitkiler vardır. Ancak bilim insanları bu endemik bitkilerin birçoğunun zaman içinde kaybolduğu yakın bir gelecekte de bir kısmının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu söylemektedir.

Yıllarca insanlar yaşadığı coğrafyayı incelemiş ve doğadan beslenmiştir. Bu bazen kullandıkları kap kacaklarda şekillenmiş, resimlerde can bulmuş bazen de türkülerde yer almıştır. Bu yansıma sonucunda döneme ait bilgiler sonraki nesillere ulaşabilmiştir. Seramiğin geçmişten günümüze bilgi aktarma da önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Nesli tükenmekte olan endemik bitkilerin yok olma tehlikesine sanatsal bir yaklaşımla dikkat çekip farkındalık oluşturmak ve bu endemik bitkileri tanıtmak amacı ile bir seramik sergi çalışması yapılmıştır

Bilimsel çalışmalarla tespit edilmiş olan 56 adet İstanbul endemik bitkisinin fotoğrafları incelenerek seramik formlar üzerine aktarılmıştır. 56 endemik bitkinin farklı açılardan resimlendiği seramik formlar bir düzenleme içerisinde sergilenmiştir. Günlük hayatta yanında geçilip dikkat edilmeyen bu bitkiler bir sergi salonu içerisinde izleyicilerle buluşturulmuştur.

ABSTRACT

Istanbul Region is located in a geopolitically significant region. Besides, it is the only city that has the feature of being on two continents. Istanbul has a special place at the crossroads of Europe and Asia. For this reason, its nature has the potential for great variety. When we examine the plants in Istanbul, we clearly see that there are even endemic plants belonging to Istanbul apart from being very large in number. For ages, people have studied the geography where they live and fed on nature. This has been found in both the pots and pans they use and bloomed in folk songs they sing. In consequence of this reflection, just as the findings of the period can be reached, the effect of nature on human beings can be clearly seen. It is also important that these plants, many of which are in danger of extinction, come to life in a permanent art such as ceramic art.

Throughout the ages, Ceramic Art is always in our lives as pots and pans or art objects that we use. The fact that endemic plants in danger of extinction are used in ceramic art to make them permanent is considered as one of the most beautiful forms of expression. The depiction of plants on a permanent form, and their reflection in the art, especially by mentioning their names, serve also as an encyclopaedic knowledge. It is intended to raise awareness by reflecting many endemic plants we do not even realize in daily life on an artistic form and considering these forms as art works. It has been underlined that endemic plants should be protected in a way to respect the nature in the geography that we have unwittingly or wittingly destroyed.

Teşekkür

Başta Anasanat Dalı Başkanımız Sayın Prof. Halil Yoleri olmak üzere, bu konuyu araştırma ve sergi çalışmasını hazırlama sürecinde bana yardımcı olan çalışmalarında farklı yaklaşımlar, yeni bakış açıları kazandıran danışmanım Sayın Dr. Öğr Üyesi Ali Temel Köşeler'e ve tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bana yardım eden Aileme ve arkadaşlarım Peray Güzel ve Melike Saygı'ya teşekkür ederim.

Beyhan UÇ

İÇİNDEKİLER

İSTANBUL BÖLGESİ ENDEMİK BİTKİLERİN ARAŞTIRILMASI VE SERAMİK YÜZEYLERDE RESİMSEL UYGULAMALAR

YEMİN METNİ	i
TUTANAK	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

ENDEMİK BİTKİLER VE BİTKİ RESSAMLIĞI

1.1.Endemik Bitkiler.....	2.
1.2. Endemik Bitki çeşitliliği.....	2
1.3. İstanbul'un Endemik Bitkileri.....	4.
1.4. Bitki Ressamlığı.....	9.
1.4.1. Botanik çizimlere Örnekler.....	10
1.4.2. Botanik Ressamlar.....	14
1.4.2.1. Ali Üsküdarı.....	14.
1.4.2.2. Marianne North.....	15
1.4.2.3. Christabel Frances King.....	17
1.4.2.4. Gülnur Ekşi.....	18
1.4.2.5. Işık Güner.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. SERAMİK SANATINDAKİ BİTKİSEL RESİMLEMELER VE UYGULAMALAR

2.1.Sanat alanında kullanılan bitkisel resimlemeler.....	21
2.2 Uygulamalar.....	30

SANAT ÇALIŞMASI KATALOĞU.....	32.
-------------------------------	-----

SONUÇ	66
-------------	----

KAYNAKÇA	68
----------------	----

ÖZGEÇMİŞ

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 D. Froeschl' a ait botanik çizim örneği

Şekil 2 Ali Üsküdarlı çizim örneği

Şekil 3 D. Froeschl' a ait botanik çizim örneği

Şekil 4 Curtis's Botanik dergisi (1809)

Şekil 5 C.L. Blume, Rumpia botanik çizim örneği

Şekil 6 J.E. Smith, yılanıyastığı çizim örneği (1840)

Şekil 7 Fuşya çiçeği çizim örneği

Şekil 8 Ali Üsküdarı Sarı gül çizimi

Şekil 9 Ali Üsküdarı Şükufe çizimi

Şekil 10 Maianne North galeri at KEW Gardens

Şekil 11 Marianne North Nepenthes çizimi

Şekil 12 Marianne North Twining bitkisi ve kelebek çizimi

Şekil 13 Christabel Frances King botanik çizimi

Şekil 14 Gülnur Ekşi botanik çizimi

Şekil 15 Işık Güner bitki çizimi

Şekil 16 İncir han detay

Şekil 17 Akantus detay

Şekil 18 Akantus kullanımına örnek

Şekil 19 iznik çini detay

Şekil 20 Hünkâr kasrı çini detayı

Şekil 21 musseum collection

Şekil 22 Viktoryan Fransız Barbotne Mayolike Pembe Kulplu Vazo

Şekil 23 İtalyan Mayolika Albarello Kavanoz

Şekil 24 Hibiskus Çiçeği Desenli Vazo

Şekil 25 Catalana Cumsille <https://tr.pinterest.com/debbiesbmorgan/pottery-painting/>

Şekil 26 Molly Hatch <https://www.mollyhatchstudio.com/work#/mille-fleur/>

Şekil 27 Toplu Gösterim 1 Beyhan UÇ

Şekil 28 Toplu Gösterim 2 Beyhan UÇ

Şekil 29 Toplu Gösterim 3 Beyhan UÇ

Şekil 30 Amsonia orientalis - <https://shireplants.co.uk/amsonia-orientalis/>

Şekil 31 Amsonia orientalis Beyhan UÇ

Şekil 32 Centaurea hermannii - <http://yabanicicek.com/centaurea-hermannii.php>

Şekil 33 Centaurea hermannii Beyhan UÇ

Şekil 34 crocus olivieri istanbulensis - <http://crocusmania.blogspot.com/2013/01/crocus-olivieri-subsp-istanbulensis.html>

Şekil 35 crocus olivieri istanbulensis Beyhan UÇ

Şekil 36 jurinea kilaea - <http://dogalhayat.org/property/jurinea-macrocalathia/>

Şekil 37 jurinea kilaea Beyhan UÇ

Şekil 38 Taraxacum aznavourii - http://www7a.biglobe.ne.jp/~flower_world/images/Taraxacum%20officinale/DSC05289.JPG

Şekil 39 Taraxacum aznavourii Beyhan UÇ

Şekil 40 Bellevalia clusiana - <https://www.imgrum.pw/tag/ENDEMIC>

Şekil 41 Bellevalia clusiana Beyhan UÇ

Şekil 42 Trifolium pannonicum ssp. Elongatum - https://species.wikimedia.org/wiki/Trifolium_pannonicum

Şekil 43 Trifolium pannonicum ssp. Elongatum Beyhan UÇ

Şekil 44 centaurea kilaea - <http://yabanicicek.com/centaurea-kilaea.php>

Şekil 45 centaurea kilaea Beyhan UÇ

Şekil 46 Taraxacum turcicum - <http://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:328762-2>

Şekil 47 Taraxacum turcicum Beyhan UÇ

Şekil 48 Cyclamen coum - <https://www.gardenia.net/plant/Cyclamen-coum-Tilebarn-Elizabeth>

Şekil 49 Cyclamen coum Beyhan UÇ

Şekil 50 Verbascum degenii - <https://www.wikiwand.com/tr/S%C4%B1%C4%9F%C4%B1rkuyru%C4%9Fu>

Şekil 51 Verbascum degenii Beyhan UÇ

Şekil 52 dracunculus vulgaris - <https://www.amazon.com/Dracunculus-Vulgaris-Dragon-Black-Seeds/dp/B01AS4YCHY>

Şekil 53 dracunculus vulgaris Beyhan UÇ

Şekil 54 knautia byzantina - <http://dogalhayat.org/property/uyuz-otu-9/>

Şekil 55 knautia byzantina Beyhan UÇ

Şekil 56 Peucedanum obtusifolium - <http://www.bizimcicekler.org.tr/gallery.php?taxonID=990>

Şekil 57 Peucedanum obtusifolium Beyhan UÇ

Şekil 58 Euphorbia amygdaloides - <https://kocaelibitkileri.com/euphorbia-amygdaloides/>

Şekil 59 Euphorbia amygdaloides Beyhan UÇ

Şekil 60 Verbascum bugulifolium - http://galeri.netfotograf.com/fotograf.asp?foto_id=254721

Şekil 61 Verbascum bugulifolium Beyhan UÇ

Şekil 62 Scrophularia cryp tophila - <http://dogalhayat.org/property/kartallinin-guzeli/>

Şekil 63 Scrophularia cryp tophila Beyhan UÇ

Şekil 64 Astragalus Vulnerariae - <http://agaclar.net/galeri/misc.php?do=printimage&i=40462>

Şekil 65 Balonlu geven Beyhan UÇ

Şekil 66 Symphytum pseudobulbosum - <https://www.turkiyebitkileri.com/tr/foto%C4%9Fraf-galerisi/view-album/1745.html>

Şekil 67 Boğaziçi kafesotu Beyhan UÇ

Şekil 68 Senecio castagneanus - <http://dogalhayat.org/property/senecio-castagneanus-cali-kanaryaotu/>

Şekil 69 Çalıklanaryaotu Beyhan UÇ

Şekil 70 *Carduus nutans* - <https://www.cal-ipc.org/plants/profile/carduus-nutans-profile/>

Şekil 71 Eşekkulağı Beyhan UÇ

Şekil 72 *Cirsium byzantinum* - [http://dogalhayat.org/property/dikenli-3/#prettyPhoto\[iframes\]/2/](http://dogalhayat.org/property/dikenli-3/#prettyPhoto[iframes]/2/)

Şekil 73 Hoşkangal Beyhan UÇ

Şekil 74 *Galanthus plicatus* ssp. *byzantinus* - <http://dogalhayat.org/turler/galanthus-plicatus-ssp-byzantinus-istanbul-kardeleni/>

Şekil 75 İstanbul kardeleni Beyhan UÇ

Şekil 76 *Polygonum istanbulicum* - <http://dogalhayat.org/turler/polygonum-istanbulicum-istanbul-madimagi/>

Şekil 77 İstanbul Madımağı Beyhan UÇ

Şekil 78 *Lathyrus undulatus* - <http://dogalhayat.org/property/lathyrus-undulatus-istanbul-nazendesi/>

Şekil 79 İstanbul Nazendesi Beyhan UÇ

Şekil 80 *Colchicum chalcedonicum* - <http://dogalhayat.org/property/kadikoy-cigdemi-3/>

Şekil 81 Kadıköy acıçığdemi Beyhan UÇ

Şekil 82 *Allium peroninianum* - <https://kocaelibitkileri.com/allium-cyrilli/>

Şekil 83 Kayışdağı soğanı Beyhan UÇ

Şekil 84 *Pancremium maritimum* - <https://zorafina.wordpress.com/2013/12/17/kum-zambagi-pancratium-maritimum/>

Şekil 85 Kum incisi Beyhan UÇ

Şekil 86 *Bupleurum pendikum* - <https://kocaelibitkileri.com/bupleurum-pendikum/>

Şekil 87 PendikŞeytanayağı Beyhan UÇ

Şekil 88 *Cephalaria tuteliana* - <https://www.turkiyebitkileri.com/tr/foto%C4%9Fraf-galerisi/view-album/2234.html>

Şekil 89 sultan pelemiri Beyhan UÇ

Şekil 90 *Ballota nigra* - <http://www.floracatalana.net/ballota-nigra-l-subsp-foetida-hayek>

Şekil 91 Yalancı ısırgan Beyhan UÇ

Şekil 92 *Erysimum degenianum* - <https://kocaelibitkileri.com/erysimum-smyrnaeum/>

Şekil 93 Yarımburgaz hardalı Beyhan UÇ

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Çekmeköyün Nadir ve Endemik Bitkileri Mustafa Keskin 2017

Tablo 2 Çekmeköyün Nadir ve Endemik Bitkileri Mustafa Keskin 2017

Tablo 3 Çekmeköyün Nadir ve Endemik Bitkileri Mustafa Keskin 2017

Tablo 4 Beyhan UÇ

Tablo 5 Beyhan UÇ

BİRİNCİ BÖLÜM
ENDEMİK BİTKİLER VE BİTKİ RESSAMLIĞI

ENDEMİK BİTKİLER VE BİTKİ RESSAMLIĞI

1.1 Endemik Bitkiler

Endemik kelimesi endomos (indigenous) kelimesinden gelir. Yunanca o yere ait demektir. endemizm de bir bitki türünün o yere ait olması durumudur. Bitki sınırları belli dar bir alanda yetişmiş ise o bitkiye endemik bitki denir. Endemik bitki tanımı dünyada sadece coğrafi veya siyasi bölgede yetişen bitkileri içerir(Torlak, Vural, Aytaç 2010).

Ülkemiz endemik bitki çeşitliliği açısından oldukça zengindir. Dünyada bitki çeşitliliği zenginliğinde Türkiye’den sonra Yunanistan ve İtalya bulunmaktadır. Ülkemizde ise en çok Akdeniz bölgesi civarında endemik bitki çeşitliliği bulunur. Avrupa’nın tamamında var olan bitki çeşidi sayısı toplamı 13.000 adet iken bu sayı ülkemizde 12.000 adettir (Torlak H. Vural M. Aytaç Z 2009).

Her yıl yeni endemik bitkiler keşfedilmektedir. Ancak bunun yanı sıra bir daha izine rastlanmayan birçok endemik bitkiye de rastlanmaktadır. Bunların hepsi ‘çok tehlikede’ ‘tehlikede’ ‘zarar görebilir’ ‘veri yetersiz’ gibi başlıklar altında listelenerek kayıt altına alınmaktadır.

1.2 Endemik bitki çeşitliliği

Endemik bitkiler bulundukları coğrafyadan isim alarak gruplandırılırlar. Bazen bulundukları coğrafyanın yanı sıra mitolojik adlar ve benzeri özellikli yöresel belirteçler kullanılmış. Bu belirteçler çiçeğin ismine eklenerek gruplar oluşturulmuştur.

Örneğin, Hesperis **Anatolica**; Anadolu gece menekşesi, Muscari **Anatolicum**; Anadolu misksümbülü gibi. Asphodeline **Cilicica**; Kiliya çirişotu, Achilea **Phrygia**; Frigya Civanparçemi ise antik çağda hüküm sürmüş olan uygarlıklardan isim almıştır. Bulunduğu illerden isimlerini alanlar **İstanbulensis**; İstanbul Çiğdemi ve Salvia **smyrnaea**; İzmir Adaçayı'nı örnek verebiliriz. (Torlak,Vural,Aytaç 2010)

Endemik bitkiler ilaç olarak hastalık tedavi yöntemlerinde de kullanılmış ve hala kullanılmaktadır. Ülkemizde yetişen ve tıbbi tedavi yönteminde kullanılan bitkilerin çoğu modern tıpve alternatif tıp tarafından tedavi yönteminde uygulanmaktadır. Bunun dışında endemik bitkiler yiyecek ve içecek yapımında da kullanılmaktadır.

Endemik bitkiler familya olarak ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Bunların arasında birçok familya türü belirlenmiştir. Aşağıdaki tablolarda en zengin 10 familya türü sınıflandırılmıştır.

Tablo-1: Türkiye'nin florasında endemik tür bakımından en zengin 10 familya Çekmeköy'ün nadir ve endemik bitkileri,(Keskin.M, 2017)

Cins adı	Endemik tür sayısı	Endemizm(%)
Geven (astragalus)	276	61,3
Sığırkuyruğu (verbascum)	186	79,8
Peygamber çiçeği (centraurera)	111	62
Hieraicum	68	63
Yabani Soğan (allium)	65	41,1
Çan çiçeği(campanula)	62	55,4
Alyssum	55	57,9
Nakil (silene)	55	40,4
Yoğurt otu(gallium)	51	48,1
Onosma	46	73

1.3. İstanbul' un Endemik Bitkileri

İstanbul' un bitki örtüsü incelendiğinde coğrafi bakımdan Asya ile Avrupa arasında doğal bir köprü durumundadır. 5.196 km²'lik yüzölçümü içerisinde 2.414 bitki ve pek çok hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bitkiler için verilen bu 2.414 rakamı dünya üzerindeki pek çok ülke florasından da daha fazla olduğu görülmektedir(Keskin Mustafa 2017).

İstanbul'daki, bitki çeşitliliğinin nedeni iki deniz ve iki kıta arasındaki coğrafi konumudur. Karadeniz kıyılarından gelen daha soğuk iklim ile Marmara denizinden gelen daha sıcak iklimin etkisi altında kalmasındandır. Toplam 56 endemik takson¹ yaşamaktadır. Bu rakam dikkat çekici bir şekilde yüksektir. Bahsi geçen türler tablo 2 de listelenmiştir

¹ Takson canlıların sınıflandırılmasında, âlemden alt türe kadar bir hiyerarşi içinde düzenlenmiş tüm birimlerin ortak adı

Tablo 2 Çekmeköy'ün nadir ve endemik bitkileri,(Keskin.M, 2017)

Allium Peroninianum	Euphorbia amygdaloides var robblae	ophrys bucephala
Allium rhodopeum subsp. Turcium	Ferulago thirkeana	omthogalum euxinum
Anthemis acphylla var. discoldea	Galanthus plicatis subsp. Byzantinus	Pilosella hoppeana subsp. Lydia
Asperula litorallis	Galanthus x valentinel nothosubsp.subplicatus	Poligonum istanbulicum
Atriplex tatarica var. constantinopolitana	Hieracium noeanum	Scrophularia crytophila
Ballota nigra subsp. Anatolica	Hypericum Avicularifolium subsp. Byzantinum	Senecio castagneanus
Bublerum pendikum	isatis arenaria	symphytum pseudobulbosum
Campanula lyrata subsp.lyrata	Jasione heldrechill var.Papilosa	Taraxacum aznavourii
Carduus nutans subsp. Falcato incurvus	knatua byzantina	taraxacum paeudobrachyglossum
Carduus nutans subsp. Trojanus	knautla degenii	Taraxacum turcicum
Centaurea Hermannii	Lamium purpureum var aznavourii	thymus aznavouri
Centaurea kilaea	Lathyrus undulatus	Trifolium kilaeum
cephalaria tutelina	lavandula stoechas subsp. Carlensis	trifolium pachycalyx
cirsium baytopae	linum tauricum subsp. Boshori	trifolium pannonicum subsp. Elongatum
cirsium byzantinum	onobrychis armena	tripleurospermum conoclinum
colchicum micranthum	onopordum anatolicum	verbascum bithynicum
crocus oliveri subsp. İstanbulensis	onosma bambueleri	verbascum degenii
crocus pestalozzoe	onosma bracteosum	vincetaxicum fuscatum subsp. Boileri
erysimum aznavourii	onosma proponticum	

Prof.Dr Ünal Akkemik İstanbul'un Doğal Bitkileri kitabında İstanbul'a ait 56 adet endemik bitkinin var olduğu dile getirmiştir. Ancak farklı makalelerden toplanan bilgiler sonucunda toplamda 56 adet endemik bitki tespit edilmiştir. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler gün geçtikçe sayı değişkenlik göstermektedir. Bu 56 adet endemik bitki taksonundan 17 adet bitki çeşidi sadece İstanbul'da yetişmektedir. Bu bitkiler Tablo 3 de belirtilmiştir (Keskin, M. Çekmeköyün Nadir Endemik Bitkileri. 2017).

Tablo 3 Çekmeköyün nadir ve endemik bitkileri 2017
Çekmeköy'ün nadir ve endemik bitkileri,(Keskin.M, 2017)

Bilimsel isimler	Türkçe isimler
<i>Allium rhadopeum</i> subsp. <i>Turcicum</i>	Kavuzlu soğan
<i>Atriplex tatarica</i> subsp. <i>Constantinopolitans</i>	Unluca
<i>Bublerum pendikum</i>	Pendik şeytanayağı
<i>Cephalara tuteliana</i>	Sultan pelemiri
<i>Cirsium polycephalum</i>	Hoşkangal
<i>Colchicum micranthum</i>	Narin acıçığdemi
<i>Crocus oliveri</i> subsp. <i>istanbulensis</i>	İstanbul Çiğdemi
<i>Erysimum aznavouri</i>	Boğaz zarifesi
<i>Euphorbia amygdeloides</i> subsp. <i>Robbie</i>	Has zerena
<i>Galanthus plicatus</i> subsp. <i>byzantinus</i>	İstanbul kardeleni
<i>Galanthus x valentine</i> <i>nothosubsp.subplicatus</i>	Melez kardelen
<i>Lamium purpureum</i> var <i>aznavouri</i>	Ballıbaba
<i>Lathyrus undulatus</i>	Nazende
<i>Polygonum istanbulium</i>	İstanbul madımağı
<i>Taraxacum aznavouri</i>	Hashindiba
<i>Taraxacum pseudobrachyglossum</i>	Roriço
<i>Taraxacum turcicum</i>	Ağcakavağı

Literatür taramaları sonucu ismine ulaşılabilen İstanbul'a ait endemik bitkilerin tüm listesi ile. Oluşturulan tabloda Latince kökenli isimleri ve Türkçe karşılıkları belirtilmiştir.

Araştırmalar sonucunda, İstanbul'un doğal bitkileri adlı kitap Çekmeköy'ün nadir endemik listesi ve İstanbul'un ballı bitkileri adlı makalelerden birleştirilmiş listelerden aynı olanlar çıkarılmış ve son olarak tablo 4 ve tablo 5 deki tam liste oluşturulmuştur.

Tablo 4 56 Adet endemik bitkinin tam listesi

Bilimsel isimler	Türkçe isimler
<i>Allium peroninianum</i>	Kayışdağı soğanı
<i>Asperula littoralis</i>	Sahil asperulası
<i>Centraurea hermanini</i>	Dikensiz peygamberçiçeği
<i>Colchicum chalcedonicum</i>	Kadıköy acıçığdemi
<i>Crocus oliveri</i> subsp. <i>İstanbulensis</i>	İstanbul çığdemi
<i>Jurinea kilaea</i>	Kilyos moru
<i>Peucedanum obtusifolium</i>	Kum güzeli
<i>Amsonia orientalis</i>	Doğu razyası
<i>Crocus oliveri</i> ssp. <i>istanbulensis</i>	İstanbul çığdemi
<i>Centaurea kilaea</i>	Kilyos peygamber çiçeği
<i>Crocus pestalozzae</i>	Ümraniye çığdemi
<i>Symphytum pseudobulbosum</i>	Boğaziçi kafesotu
<i>Verbascum bugulifolium</i>	Riva sığırkuyruğu
<i>Dracunculus vulgaris</i>	İstanbul yılınyastığı
<i>Pancratium maritimum</i>	Kum incisi
<i>Erysimum degenianum</i>	Yarımburgaz hardalı
<i>Isatis tinctoria</i>	Çivitotu
<i>Lathyrus undulatus</i>	İstanbul nazendesi
<i>Colchicum micranthum</i>	Narin acıçığdemi
<i>Silene sangaria</i>	Karadeniz salkımı
<i>Ballota nigra</i>	Yalancı ısırgan
<i>Cephalaria tuteliana</i>	Sultan pelemiri
<i>Cirsium byzantinum</i>	Hoşkangal
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	Zerena sütleğen
<i>Galanthus plicatus</i> ssp. <i>byzantinus</i>	İstanbul kardeleni
<i>Knautia byzantina</i>	Eşekkulağı
<i>Ophrys umbilicata</i> subsp. <i>bucephal</i>	Başgöbekli sahlep
<i>Taraxacum aznavourii</i>	İstanbul karahindibası
<i>Verbascum degenii</i>	Sahil sığırkuyruğu
<i>Astragalus Vulnerariae</i>	Balonlu Geven

Tablo 5 56 adet endemik bitkinin tam listesi devamı

Bilimsel isimler	Türkçe isimler
<i>Bellevalia clusiana</i>	Kır sümbülü
<i>Hypericum perforatum</i>	Sarı kantaron
<i>Onopordum anatolicum</i>	Eşek diken
<i>Onosma proponticum</i>	Marmara onosması
<i>Pilosella hoppeana</i> ssp.	Lidya tüylüotu
<i>Scrophularia cryp tophila</i>	Sıracaotu.
<i>Senecio castagneanus</i>	Çalı kanaryaotu
<i>Trifolium pannonicum</i> ssp. <i>elongatum</i>	Üçgül
<i>Tripleurospermum conoclinium</i>	Ak papatya
<i>Atriplex tatarica</i> subsp. <i>constantinopolitana</i>	Unluca
<i>Bupleurum pendikum</i>	Pendik şeytanayağı
<i>Erysimum aznavourii</i> boğaz zarifesi	Boğaz zarifesi
<i>Galanthus x valentinei</i> nothosubsp. <i>subplicatus</i>	Melez kardelen
<i>Lamium purpureum</i> var. <i>aznavourii</i>	Ballıbaba
<i>Polygonum istanbulicum</i>	İstanbul madımağı
<i>Taraxacum aznavourii</i>	Hashindiba
<i>Taraxacum turcicum</i>	Roriço
<i>Aurinia uechtritziana</i>	Kum incisi
<i>Cyclamen coum</i>	Karadeniz sıklemeni
<i>Eleocharis carniolica</i>	Yeniköy sivrisazı
<i>Himantoglossum caprinum</i>	Orkide
<i>Onosma proponticum</i>	Halkalı emzikotu
<i>Trifolium pachycalyx</i>	Yonca
<i>Sisymbrium confertum</i>	Kıyı rokası
<i>Thymus aznavourii</i>	İstanbul kekiğı
<i>Vaccinium arctostaphylos</i>	Ayı üzümü
<i>Veronica turrilliana</i>	Kıyı minesi

1.4. BİTKİ RESSAMLIĞI

Bilinen ilk bitki toplayıcısı MÖ 15. Yy da 20 yıl boyunca hükümdarlık yapmış Hatşepsut ‘tur. Hatşepsut, kadın olduğu halk tarafından bilinmesine rağmen hüküm sürdüğü yıllarda erkek kılığına girmeyi tercih etmiştir.(Fry 2009-2012) İnsanlığın oluşumundan beri avcılar erkek, toplayıcılar ise kadın olarak yansıtılmıştır. Toplayıcı olan kadınlar, bitkileri toplarken yenilebilen şifa özelliği olan güzel koku veren her türlü bitkili deneyimlemiş ve bir sonraki nesle aktarmıştır.

Bitkileri resimlemenin kökeni insanlık tarihine dayanır. İnsanın doğayı tanıma ve tanımlayabilme ihtiyacından doğmuştur. Çizerek anlatmak, bilginin en yalın dışavurumudur. Tarihteki ilk bitki çizimlerine Antik Mısır, Roma, Yunan, Mezopotamya ve Uzak Doğu’da, zehirli bitkiler ve tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin görselleri şeklinde, kimi zaman bir mağara duvarında, bazen de elyazması bir kitapta rastlanabilir. Bitki çizimleri neredeyse iki bin yıldan beri şaşırtıcı bir gerçekçilikte resmedilmektedir.

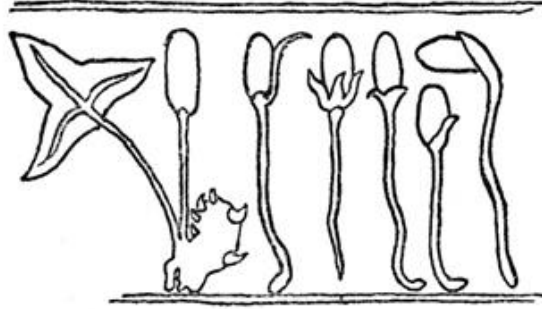
“Tarihte bilinen en eski elyazması M.S. I. yüzyılda Güney Anadolu’da, Adana civarında yaşamış olan Dioscorides’in altıyüz kadar tıbbî kullanımı olan bitkiyi kayıt altına aldığı De Materia Medica; İlaç Bilimi adlı eseridir. Eserin orijinaline ulaşılamamaktadır. Büyük ihtimalle orijinal eserde bitki çizimleri yer almamaktadır. De Materia Medica’nın günümüzde bilinen ve anıt niteliğindeki en eski nüshası VI. yüzyılın başında Juliana Anicia’nın Juliana Anicia Codex of Dioscorides ya da diğer adıyla Codex Vindobonensis isimli nüshadır. Bitkiler üzerine yazılan ve bitkilerin çizimlerinin yer aldığı en eski elyazması niteliğini taşıyan bu eserin İstanbul’da kaleme alındığı düşünülmektedir. Kitap yaklaşık dörtyüz kadar bitki resmi içermektedir. 14. yüzyılda yüzyılda Kanunî Sultan Süleyman zamanında, Avusturya kralı I. Ferdinand döneminde Osmanlı topraklarında botanik araştırmalar da yapan Büyükelçi Ogier Ghislain Busbecq aracılığıyla Viyana’ya götürülmüştür. Bu nüsha bugün Viyana’da Nationalbibliothek’te muhafaza edilmektedir. M.S. I. yüzyıldan bilinen bir diğer eser ise Elder Pliny’nin Natural History; Doğal Tarih adlı kitabıdır(Z dergi, 2017).”

“Türklerde bitki ressamlığı tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlı döneminde minyatür sanatı içinde kullanılan çiçek bezemeleri zaman içerisinde bazı minyatür sanatçıları tarafından daha detaylı çizilmiştir. Bitki bezemeleri Osmanlı sanatında daha çok yer almasının sebebi kuşkusuz din etkisinden kaynaklandığı söylenebilir. İslamiyet’te suret çizilmesi uygun görülmediği için minyatür sanatı, hat sanatı, ebru sanatı gelişmiş ve minyatür sanatının içinde yapılan

bitki bezemeleri birçok alanda kullanılmıştır. Topkapı sarayındaki yemiş odasının duvarlarındaki tüm bitki ve yemiş resimleri en güzel örneklerden biridir. Bitki bezemeleri el yazması kitapların içinde fermanlarda tuğralarda da kullanılmaktaydı. Zaman içerisinde Osmanlı ekonomisinin kötüye gitmesi nedeniyle sanata verilen önem azalmış ve bu sanat daha fazla ilerleyememiştir. Ancak Batıda sanatçılar bitkilerin çizimleri yapmaya devam etmişlerdir. Hangi yörede yetiştikleri bitkilerin kök yaprak taç yaprak bilgileri gibi tüm detaylı bilgiler artistik bir çizimden ziyade ansiklopedik bir bilgi niteliğinde resmedilmeye devam etmiştir. Bu bilgiler sayesinde bölgelerin flora bilgileri ortaya çıkarılmıştır. Flora örtüsü çok zengin olan Türkiye’de son on yıldır yeniden bu sanat gündeme gelmiş ve yeni sanatçılar yetiştirmeye başlamıştır(Z dergi 2017).’’

1.4.1 Botanik Çizimlere Örnekler

Doğayı tanımak ve tanıtabilmek için en etkili yöntem çizerek anlatmak idi. Bu sayede zehirli olan bitkiler ya da faydalı olan bitkiler başka kişilere daha kolay aktarılabiliyor bir nevi bilgi aktarımı sayesinde insanlık doğayı tanıyarak daha uzun yaşama sırrına erişmiş oluyordu.

Şekil 1- Yılanyastığı tohumunun çizimi Mısır kabartmalarından
<http://www.aroid.org> 2019

Şekil 2- Ali Üsküdarlı çizim örneği
<https://ismek.ist> 2019

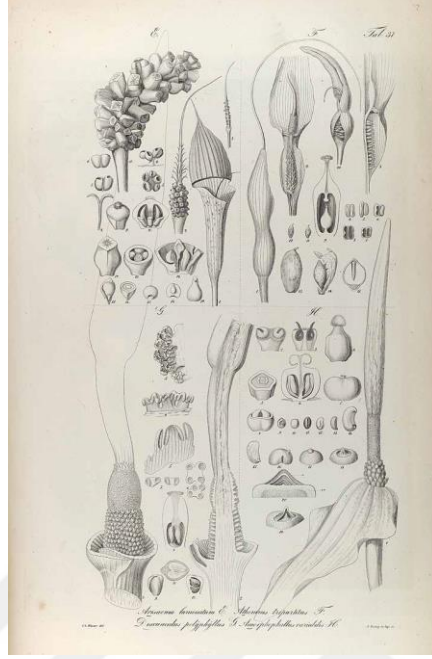
Başlarda kullanılan kap kacak gibi formların üzerine resmedilen bitkiler daha sonraları kâğıt üzerinde daha detaylı resmedilmiştir. Bu uzun yolculukta bitki çiziminin geçirdiği evrimi görebiliriz.

Şekil 3- D. Froeschl' a ait botanik çizim örneği
<http://plantillustrations.org> 2019

Şekil 4- Curtis's Botanik dergisi (1809)
<http://plantillustrations.org> 2019

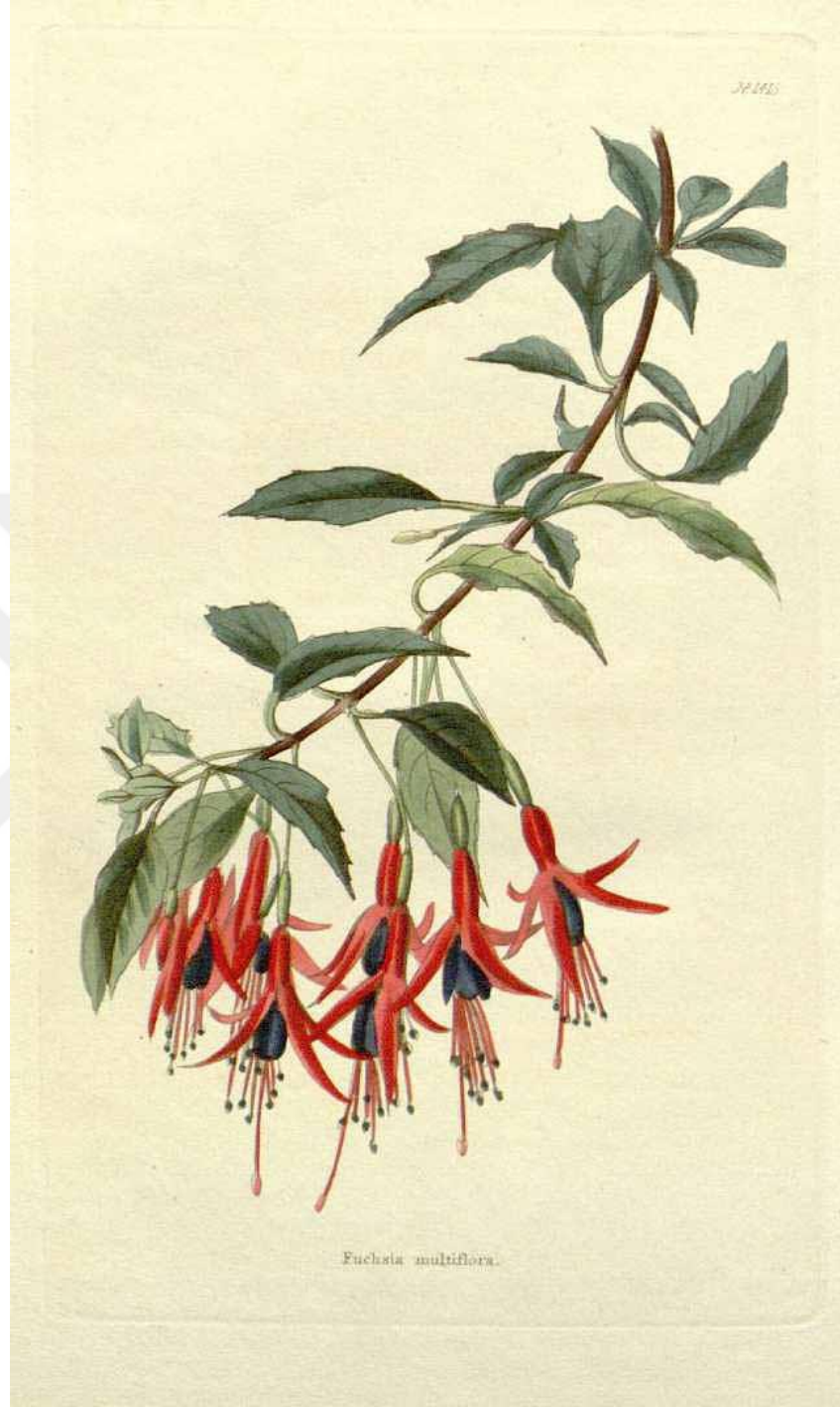
Şekil 5- C.L. Blume, Rumpia botanik çizim örneği

<http://botanicalillustrations.org> 2019

Şekil 6- J.E. Smith, yılanıastığı çizim örneği (1840)

<http://botanicalillustrations.org> 2019

Şekil 7- Fuşya çiçeği çizim örneği
<http://plantillustrations.org> 2019

1.4.2. Botanik Ressamlar

1.4.2.1 Ali Üsküdarî

Ali Üsküdarî XVIII. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Osmanlı müzehhibi (Yaldız Yapan Tezhipçi) ve lake ustası olarak bilinir. Çiçek ressamlığının yanında lake cilt ve lake kuburları ile meşhur olmuştur. Tezhiplerinde, XVI. yüzyılın ilk yarısında saray nakkaşhanesinde çalışmış olan ressam Şah Kulu'nun Osmanlı süsleme sanatına kazandırdığı motifleri, severek ve titizlikle işlemiştir. (Z dergisi, 2017)

Şekil 8- Ali Üsküdarî Sarı gül çizimi

<https://www.zdergisi> 2019

Şekil 9- Ali Üsküdarî Şükufe çizimi

<https://www.zdergisi> 2019

1.4.2.2 Marianne North

Marianne North, 1830'da Hastings, İngiltere'de doğdu. Bu Viktorya dönemi hanımefendisi, yeni vahşi dünyaların cazibesine kapılan, varlıklı ve konforlu hayatlarını geride bırakıp yeni ufuklara yelken açtıkları uzun yolculuklara çıkan çağdaşı çoğu Avrupalı kadının maceracı ruhunun mükemmel bir temsilcisiydi. Marianne North, tabiatı resmetmeyi yaşamının merkezine almış ve ABD, Brezilya, Japonya, Singapur, Sarawak, Cava Adası, Sri Lanka, Hindistan, Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika, Seyşel Adaları ve nihayetinde Şili'ye seyahat etmiştir. Marianne'in çizdiği bitkilerin bazıları ilk defa onun tarafından bulunmuş ve bu bitkilere onun adı verilmiştir Marianne, sağlık sebebi ile İngiltere'ye dönmüş ve Royal Botanic Gardens of Kew'deki meşhur galerisini kurmuştur. (Z Dergi,2017,s93)

Şekil 10- Marianne North galerisi at Kew Gardens
www.atlasobscura.com 2019

Şekil 11- Marianne North *Nepenthes* çizimi

<https://www.atlasobscura.com> 2019

Şekil 12- Marianne North Twining bitkisi ve kelebek çizimi

<https://www.kew.org> 2019

1.4.2.3 Christabel Frances King

Christabel Frances King 1950'da Londra'da doğmuş Lisans eğitimini Londra Üniversitesi'nde botanik üzerine tamamlamıştır. Middlesex Üniversitesi'nde iki yıl süre ile bilimsel illüstrasyon eğitimi almıştır. 1975 yılından bu yana Londra Kraliyet Botanik Bahçesi'nde (KEW) Curtis's Botanical Magazine için botanik illüstrasyonlar hazırlamakta olan King 1984 yılına kadar aynı zamanda derginin editörlüğünü de yürütmüştür. 1986-2012 yılları arasında Capel Manor College'de botanik illüstrasyon dersleri vermiştir. 1990-2009 yılları arasında Londra Kraliyet Botanik Bahçesi bünyesinde ünlü ressam Margaret Mee anısına, Brezilyalı bitki ressamı adaylarına burslu olarak bilimsel bitki resim kursları vermiştir. (Z Dergi, 2007,s91)

Christabel Frances King resimlerini daha çok suluboya tekniği ile hazırlamıştır. Çalışmaları İngiltere'de KEW ve Amerika'da Hunt Enstitüsü ve Dr. Shirley Sherwood koleksiyonu bünyesinde sergilenmektedir. (Z Dergi, 2007,s91)

Şekil 13- Christabel Frances King botanik çizimi
<https://www.jacksonsart.com>

1.4.2.4 Gülnur Ekşi

Türkiye, İskoçya, İngiltere ve Şili’de birçok karma ve kişisel sergide yer almıştır. 2009, 2010, 2012, 2013, 2015 yıllarında İngiltere’de Royal Horticultural Society (RHS) ve Botanical Images of Scotland (BISCOT) tarafından düzenlenen uluslararası bilimsel bitki ilüstrasyonu yarışmalarında toplam beş altın madalya kazanarak ülkeyi temsil etmiştir. 2007-2015 yılları arasında Edinburgh Kraliyet Botanik Bahçesi’de (RBGE) hazırlanan Plants from the Woods and Forest of Chile kitabında bitki ressamı olarak yer almıştır. Şu an Resimli Türkiye Florası Projesi kapsamında sanat editörü olarak çalışmaktadır.(Z Dergi, 2017,s51,53)

Şekil 14- Gülnur Ekşi botanik çizimi
<https://www.zdergisi> 2019

1.4.2.5 Işık Güner

Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi adına Adil Güner'in 2006 ve 2007 yıllarında gerçekleştirdiği arazi çalışmalarında yer almıştır. Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır ve Türkiye'nin soğanlı bitkilerinden "Brevispatha Seksiyonuna Ait Allium L. Cinsi Türlerinin Farmasötik Botanik Olarak Araştırılması" başlıklı doktora tezini bitirmek üzeredir. (Güner Işık 2017)

Şekil 15- Işık Güner bitki çizimi
<http://www.isikguner.com> 2019

2.BÖLÜM
SERAMİK SANATINDAKİ BİTKİSEL RESİMLEMELER VE
UYGULAMALAR

2. SERAMİK SANATINDAKİ BİTKİSEL RESİMLEMELER VE UYGULAMALAR

2.1. Sanat Alanında Kullanılan Bitkisel Resimlemeler

Eski Türk sanatlarında kullanılan bitkisel motifler ve semboller Türk sanatkarlarının sanat alanında eriştiği üstün seviyeyi göstermektedir. “Kaynakları esas olarak motifleri tasnif etmek istersek, ilk olarak bilhassa, Osmanlı döneminde daha çok kullanılan bitki kaynaklı motifler göze çarpar.(Birol İnci ve Derman Çiçek, 2001).

Doğadaki bulunan bitkiler hayvanlar gibi faktörlerin sanata yansımada birçok faktörün olduğunu görüyoruz. İnsanlar yaşadığı coğrafyayı yansıtmak hem de iz bırakma istedikleri için belli işaretler kullanmıştır. Kimisi zehirlenmelere karşı bilgi aktarımı yapabilmek amacı ile resmedilmiş, kimi figürler de kendini daha güçlü hissedebilmek ve korunmak içgüdüğü ile yapılmıştır. Bu sayede insanoğlu kendini korumuş, uzun ömürlü bir hayatı gelecek nesle aktarmak istemiştir. Tüm bu deneyimleri aktarmak ve toplu halde yaşama isteği aslında tamamen daha güvenli bir alan oluşmak içindir

Kullanılan bu resimlemeler sadece seramikte değil halı, kilim, yazma baskı, bakır dövmeciliği, taş oymacılığı vs. gibi birçok alanda kullanılmıştır. Türklerin yoğun olarak uğraş verdikleri çini, minyatür, halı dokumacılığı, ahşap ve taş işlemeciliği gibi sanat ve zanaat dalları içerdikleri çiçek ve diğer bitki motifleriyle gerek mimaride gerek günlük kullanım eşyalarında kendilerini başarıyla göstermiştir

Seramik formların yüzeylerinde kullanılan resimlemeler incelendiğinde ister gerçekçi ister stilize olsun doğadaki bitkiler, hayvanlar ve tüm canlı cansız varlıklar sanatçıya ilham vermiştir. Form üzerinde kullanılan dekorları incelediğimiz de yaşanmış olan bölgeden yansımalar görülmektedir. Bu sayede seramiklerin hangi bölgede üretildiği hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Eski dönem seramiklerini incelediğimizde o bölgeye ait motiflerin kullanıldığını görürüz. Örneğin Anadolu’da önemli bir bitki olan asma motifleri oldukça fazla kullanılan figürlerden biridir.

Çiçek motifleri yüzyıllar boyunca ait oldukları medeniyetlerin kültürel değerlerini de yansıtmıştır. O yöreye ait özel bitki örtüsü birçok sanat dalında sıkça kullanılmıştır.

Şekil 16- İncir han detay
www.selcuklumarasi.com 2019

Genellikle küçük ve dar alanda görülen bitkisel süslemeler, tek tür olarak uygulandığı gibi figürlü yazı ve geometrik motiflerle de kullanılmıştır. Palmet, rumi, lotus, akantus ve kıvrık dallar ile çoğunlukla gülbezeler içerisinde dilimlerle meydana getirilen çiçek motifleri süslemede kullanılan türlerdir. Bitkisel düzenlemelerde kompozisyonun temasına göre sonsuzluk hissi veren süslemeler bulunduğu gibi genel olarak kompozisyonlar sınırlı alanlarda sonlanır.(Dursun Şükrü 2014)

Şekil 17 Akantus detay

<http://apelasyon.com/Yazi/389-akanthus>

Şekil 18 Akantus kullanımına örnek

<http://apelasyon.com/Yazi/389-akanthus>

İznik bölgesinde yapılmış olan seramiklerde lale gül motiflerinin daha çok kullanıldığını görmekteyiz. Daha çok İstanbul bölgesi ve çevresi içinde üretim yeri olarak bilinen İznik çinilerinde bu bölgeye ait bitkilerin stilize edilmiş örneklerini görmekteyiz

Şekil 19- iznik çini detay

<http://www.iznik.com>

Şekil 20- Hünkar kasrı çini detayı
<http://www.iznik.com>

Şekil 21 museum collection
<http://www.theenglishroom>

Özellikle Osmanlı mimarisinin benzersiz eserlerinden olan Selimiye, Süleymaniye ve Sultan Ahmet Camii gibi tarihi yapılarda kullanılmış olan çini, ahşap ve cam işlemeciliği Türk sanatında çiçek ve diğer bitkilerin yoğun olarak kullanıldığı hakkında önemli bilgiler içermektedir (Çınar S ve Kırca S, 2010)

“Seramik ürünlerin estetik değerini arttırmak ve farklı anlatımlar kazandırmak amacıyla yüzeylerine farklı yöntemlerle uygulamalar yapılır. Bu uygulamalar bazen yaş çamur üzerine kazımalar baskılar eklemeler olabileceği gibi bazen de sır içi, sır altı, sır üstü ve benzeri dekor uygulamaları olabilir (Sevim S.Sibel 2015).

Formu oluşturduktan sonra üzerine uyguladığımız herhangi bir dekor sayesinde ürün nitelik kazanmaktadır Neolitik çağlarda üretimi başlamış seramiklerde görülen günümüz seramik üretimine kadar geçen binlerce yılda birbirinin üzerine ilaveler yapılarak farklı dekor yöntemlerinin geliştirildiği ve kullanıldığı görülmektedir.

Bitkisel motifler seramik üzerinde stilize edilmiş ve gerçekçi bir şekilde ekleme yöntemi kullanılarak uygulamalar yapılmış pek çok örneği görülmektedir.(Şekil 20-21-22)

Şekil 22 Viktoryan Fransız Barbotne Mayolike Pembe Kulplu Vazo
<https://www.ebay.com> 2019

Şekil 23 İtalyan Mayolika Albarello Kavanoz

<https://www.bidsquare.com> 2019

Şekil 24 Hibiskus Çiçeği Desenli Vazo

<https://www.bloomingdales.com> 2019

Günümüz sanatçılarında tasarımlarında kullanmış olduğu çiçek desenleri ile oluşturulmuş seramik çalışmalardan birkaç resim şekil 25 ve 26 da örneklenmiştir

Şekil 25 Catalina Cumsille çalışmalarından bir örnek

<https://tr.pinterest.com>

Şekil 26 Molly Hatch Entelasyon örneği

<https://www.mollyhatchstudio.com>

Genel olarak süsleme sanatlarında, milletlerin kültür ve sanat anlayışını gösteren faktörler görülmektedir. Bu nedenle de süslemenin ana unsuru olan motifler büyük önem taşımaktadır. Motiflerde kullanılan tüm unsurlar o bölgedeki yerel bitki ve hayvan örtüsünü yansıttığı gibi aynı zamanda inançları hakkında da bilgi vermektedir. Türklerde din etkisinden sonra figüratif çalışmaların azaldığı ve daha çok stilize hayvan ve bitki bezemelerinin hâkim olduğu gözlemlenmektedir. Yapılan tüm bu resimlemeler yıllar öncesinden bize bilgi aktarımı sağladığı gibi aynı zamanda yıllar sonrasına da bilgi taşımaktadır. O dönemde yapılmış olan bu resimler sayesinde bitki örtüsünün zenginliği yok olmuş olan bitkilerin varlığını tespit ettiğimiz gibi o bölgede yeni çıkmış olan bitki örtüsünü de tespit edebiliriz.

2.2. Uygulamalar

2.2.1 Eser Metni

İstanbul'daki bitki örtüsündeki endemik bitkiler incelenip seramik yüzey üzerine resimsel uygulamalar yapılması düşüncesi oluştuktan sonra, öncelikle İstanbul florası ve endemik bitki çeşitliliğinin incelendiği literatür taraması yapılmıştır. Konu ile ilgili bulunan araştırmalar okunarak yapılacak sergi çalışmasının düşüncesi oluşturulmuştur.

Yapılan araştırmalarda İstanbul florasındaki endemik bitki çeşitliliğinin bu kadar fazla olmasının sebebinin, İstanbul'un coğrafi yapısı itibari ile iki kıta üzerinde kurulu olduğu görülmüştür. Bölgenin iki denize kıyısının olmasının yanında kuzeyden gelen soğuk iklimin ve güneyden gelen sıcak iklimin, iklim çeşitlenmesinde önemli bir rol oynadığı ve iklim çeşitlenmesinin de bitki örtüsünün daha zengin olmasına neden olduğu görülmüştür.

Bölgenin 2.414 bitki türüne ev sahipliği yaptığı ve günümüzde bu bitkilerin içinden yaklaşık 56 tanesinin yalnızca bölgede yetişen yani endemik bitkilerden oluştuğu görülmüştür. Bunun yanında hızlı kentleşmenin etkilediği bölgede doğa tahribatının söz konusu olduğu ve buna bağlı olarak da yakın gelecekte bu endemik bitkilerin sayısının azalabileceği bilim insanları tarafından tespit edildiği görülmüştür.

Büyük şehirlerde yaşayan insanlar hızlı yaşama ayak uydururken çevrelerini fark etmeden yaşamakta ve doğal ortamında yetişen bitkilerin varlığının ve yok oluşlarının farkında bile olamamaktadırlar. İstanbul bölgesinde yaşayan insanlar içinde benzer durum geçerli olduğu düşünülmektedir. Bunun farkında olan bilim insanları ve sivil toplum kuruluşlarının bazıları el ele vererek toplumda farkındalık oluşturmak ve bu endemik türleri korumak adına çeşitli sempozyumlar ve etkinlikler gerçekleştirmektedirler.

Yapılacak sergi çalışmasında benzer düşüncelerden yola çıkılarak İstanbul endemik bitkilerinin tanınması ve yok olmasına karşı farkındalık oluşturmak istenmiş ve İstanbul'un farklı bölgelerinde yetişen endemik bitkilerin hepsinin bir arada olduğu bir düzenleme ile izleyiciye ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla tespit edilen 56 endemik bitkinin fotoğrafları veya botanik çizimlerine ulaşılmış ve her birinin çok sayıda eskizi

yapılmıştır. Her bir bitkinin farklı açılardan ve detaylarıyla birden çok eskizi yapılmıştır. Bu eskizlerin içinden seçilenler resmedilmek üzere ayrılmıştır.

Seçilmiş endemik bitkilerin resmedildiği seramik formun tabak olmasına karar verilmiştir. Her biri elde tek tek şekillendirilmiş tabak boyutunun, belli bir uzaklıktan bakıldığında gerçek çiçek büyüklüğündeymiş gibi görülmesi için yaklaşık 12cm büyüklüğünde olmasına karar verilmiştir. Tabaklar elle şekillendirilerek hazırlanmıştır. Elle şekillendirilen tabakların ilk pişirimden sonra üzerine hazır sır altı boyalar kullanılarak sır altı dekor tekniği ile seçilen çiçek eskizleri resmedilmiştir. İzleyiciyi bilgilendirmek için tıpkı botanik ressamlığında da görüldüğü gibi bitkinin Latince ismi tabakların iç yüzeylerine Türkçe ismi de tabakların altına yazılmıştır. Daha sonra şeffaf sır ile sırlanarak pişirilmiştir.

“Saklı Kalmışlar” adı verilen sergi çalışması kapsamında 56 endemik bitkinin farklı açılardan ve detaylarla resmedildiği 250 tabak, izleyiciye çiçek tarlasında dolaşıyormuş hissini vermek amacıyla sergi salonunun zemininde ve dağınık bir şekilde düzenlenerek sergilenmiştir.

2.2.2. Eser Kataloğu

Şekil 27 Toplu Gösterim 1

Şekil 28 Toplu Gösterim 2

Şekil 29 Toplu Gösterim 3

Şekil 30 Amsonia orientalis

<https://shireplants.co.uk>

Şekil 31 Doğu Razyası

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 32 *Centaurea hermannii*

<http://yabanicicek.com>

Şekil 33 Dikensiz peygamber çiçeği

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 34 crocus olivieri istanbulensis
<http://crocusmania.blogspot.com>

Şekil 35 İstanbul çiğdemi

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 36 jurinea kilaea

<http://dogalhayat.org>

Şekil 37 kilyos moru

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 38 Taraxacum aznavourii

<http://www7a.biglobe.ne.jp>

Şekil 39 Hashindiba

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 40 Bellevalia clusiana

<https://www.imgrum.pw>

Şekil 41 Kır sümbülü

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 42 Trifolium pannonicum ssp. Elongatum

<https://species.wikimedia.org>

Şekil 43 Üçgül

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

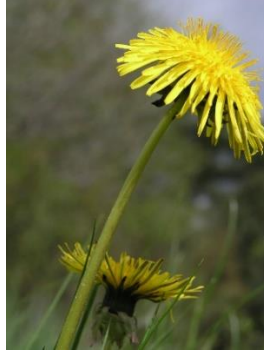
Şekil 44 centaurea kilaia

<http://yabanicicek.com>

Şekil 45 kilyos peygamber çiçeği

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 46 Taraxacum turcicum
<http://powo.science.kew.org>

Şekil 47 Roriço

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 48 Cyclamen coum

<https://www.gardenia.net>

Şekil 49 Karadeniz sıkılameni

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 50 Verbascum degenii

<https://www.wikiwand.com>

Şekil 51 Sahil sığırkuyruğu

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 52 dracunculus vulgaris

<https://www.amazon.com>

Şekil 53 İstanbul yılanyastığı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 54 knautia byzantina

<http://dogalhayat.org>

Şekil 55 Eşekkulağı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 56 *Peucedanum obtusifolium*
<http://www.bizimcicekler.org.tr>

Şekil 57 Kum güzeli

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 58 *Euphorbia amygdaloides*

<https://kocaelibitkileri.com>

Şekil 59 Zerena sütleğen

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 60 Verbascum bugulifolium

<http://galeri.netfotograf.com>

Şekil 61 Riva sığırkuyruğu

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 62 Scrophularia cryp tophila

<http://dogalhayat.org>

Şekil 63 Sırçaotu

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 64 Astragalus Vulnerariae – Balonlu geven
<http://agaclar.net>

Şekil 65 Balonlu geven

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 66 Symphytum pseudobulbosum – Boğaziçi kafesotu
<https://www.turkiyebitkileri.com>

Şekil 67 Boğaziçi kafesotu

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 68 Senecio castagneanus – Çalıkanaryaotu

<http://dogalhayat.org>

Şekil 69 Çalı kanaryaotu

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 70 Carduus nutans – Eşekkulağı

<https://www.cal-ipc.org>

Şekil 71 Eşekkulağı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 72 Cirsium byzantinum – hoşkangal

<http://dogalhayat.org>

Şekil 73 Hoşkangal

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniğı, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 74 Galanthus plicatus ssp. byzantinus –İstanbul kardeleni

<http://dogalhayat.org>

Şekil 75 İstanbul Kardeleni

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 76 Polygonum istanbulicum –istanbul madımağı

<http://dogalhayat.org>

Şekil 77 İstanbul Madımağı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 78 lathyrus undulatus –İstanbul nazendesi

<http://dogalhayat.org>

Şekil 79 İstanbul Nazendesi

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 80 Colchicum chalcedonicum – Kadıköy acıçiğdemi

<http://dogalhayat.org>

Şekil 81 Kadıköy acıçiğdemi

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 82 Allium peroninianum – Kayışdağı soğanı

<https://kocaelibitkileri.com>

Şekil 83 Kayışdağı soğanı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 84 *Pancratium maritimum* –Kum incisi

<https://zorafina.wordpress.com>

Şekil 85 Kum incisi

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 86 Bupleurum pendikum – Pendik Şeytanayağı

<https://kocaelibitkileri.com>

Şekil 87 Pendik şeytanayağı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 88 Cephalaria tuteliana – sultan pelemiri

<https://www.turkiyebitkileri.com>

Şekil 89 Sultan pelemiri

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 90 Ballota nigra – Yalancı ısırgan
<http://www.floracatalana.net>

Şekil 91 Yalancı ısırgan

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

Şekil 92 Erysimum degenianum – Yarım Burgaz hardalı

<https://kocaelibitkileri.com>

Şekil 93 Yarımburgaz hardalı

Elle şekillendirme, Sır altı dekor tekniği, 1040 °C, Vakum çamuru, 12x12x2,5, 2019

SONUÇ

Endemik bitkiler bölgeye ait bitkisel zenginliği gösterir ve bölgenin kimliği açısından çok değerlidir. İstanbul bölgesi de bitki çeşitliliği ve özellikle endemik bitki çeşitliliği açısından oldukça zengindir. Bölgenin yerel isimleri ile anılan bu endemik bitkilerin bir kısmı iyi tanınsa da büyük bir çoğunluğu tanınmamaktadır.

Günümüzde büyük şehirlerin sahip olduğu çevresel olumsuzluklar endemik bitkilerin yaşam alanlarını tehlikeye sokmakta ve yok olmalarına sebep olmaktadır. İstanbul bölgesi içinde benzer sorun yaşanmaktadır. Bu konuda bilim insanları ve gönüllü sivil toplum kuruluşları çeşitli etkinliklerle farkındalık yapmaya çalışmaktadır.

Sanatçılar geçmişten günümüze yaşadığı doğadan esinlenmiş ve incelediği doğayı yaptığı üretimlerde yansıtmıştır. Bazen betimlemiş bazen stilize etmiş ve bazen de bitki ressamlarında olduğu gibi gerçekçi olarak çizip yanına eklediği bilgilerle bilimsel bir çalışma olarak gelecek nesillere aktarmıştır. Günümüzde de sanatçılar doğadan esinlenmenin yanı sıra hızlı büyümenin yarattığı çevre problemlerini çalışmalarıyla gündeme getirerek toplumları bilinçlendirmeye çalışmaktadırlar.

Bu çalışma içerisinde hazırlanan sergi çalışmasında, İstanbul Endemik Bitkilerinin öncelikli İstanbullular olmak üzere topluma tanıtmayı ve tehlike altındaki endemik bitkilere karşı bilinçlendirmeyi sağlamayı amaçlamıştır. Farkında olmadığımız bu bitkilere dikkat çekmek için serginin ismi ‘Saklı Kalmışlar’ olarak düşünülmüştür. Bu sebeple düzenlenen sergi için tespit edilen 56 İstanbul Endemik Bitkisinin farklı açılardan çizimleri 250 adet tabak üzerine resmedilmiştir. Tabaklar sergi alanında dağınık bir şekilde sergilenmiş ve İzleyiciye endemik bitkilerden oluşan bir bahçe izlenimi verilmeye çalışılmıştır.

Oluşturulan serginin sınırlı bir izleyici tarafından izlenildiği gerçeğinden yola çıkılarak daha geniş kitlelere ulaşabilmek adına sanatçı ve bilim insanların birlikte

hareket etmeleri ile daha iyi sonuçlara ulařılabileceęi dűřűnűlmektedir. Sergide resimlenmiř olan endemik bitkilerin seramik veya farklı malzemelerden yapılmıř kullanım eřyaları űzerinde yer alarak farkındalıęın daha geniř kitlelere ulařtırılması da bir űneri olarak dűřűnűlmektedir.

.

.

Kaynakça

Makaleler

Prof Neriman Özhatay İstanbulun Ballı Bitkileri İstanbul 2010

Keskin .Mustafa. Çekmeköyün Nadir Endemik Bitkileri. İstanbul 2017

Kitaplar

Carolyn Fry, **Bitki Avcıları**, London, 2009-2012

Hasan Torlak, Mecit Vural, Zeki Aytaç, **Türkiyenin Endemik Bitkileri**, Ankara, 2010

Tuna Ekim, **Türkiyenin Nadir Endemikleri**, İstanbul. 2007

Prof. Sıdika Sibel Sevim, **Seramik Dekorlar ve uygulama Teknikleri**, Ankara, 2015

Prof.Dr.Ünal Akkemik, **İstanbulun Doğal Bitkileri**, İstanbul, 2017

Sürelî Yayınlar

Zeytinburnu Belediyesi Tematik Dergi **Z Kültür Sanat Şehir**, İstanbul Yaz2017/1

Özgeçmiş

Adı Soyadı: Beyhan UÇ

Doğum Yeri: İstanbul

Doğum Tarihi: 23.10.1978

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı, 2014 – Devam ediyor

Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, 2008 -2013

Lise: Yahya Kemal Beyatlı Lisesi 1993-1996

KATILDIĞI SERGI VE SEMPOZYUMLAR

2018 Gizem Firit Seramik Yarışması Sergileme

2016 İstanbul Taksim Maksem Seramik Sanat Günleri Karma Sergi

2015 İstanbul Beylerbeyi Sarayı Tünel Karma Sergi

2015 İstanbul Taksim Maksem Sergi Salonu Karma Sergi

2014 Kayseri Orta Anadolu Fabrikası Sergi Salonu Karma Sergi

2013 Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Karma Sergi

2013 İzmir Artrands Karma Sergi

2012 Kemer Sokak Çalıştayı

2012 Resim Heykel Müzesi Karma Sergi

2011 Tarihi Hava Fabrikası Karma Sergi

2011 Gizem Firit Seramik Yarışması Sergileme

